

Соловей К.О.

здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні,
спеціальність 073 «Менеджмент», гр. МЕ-24М
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

В'юник О.В.

кандидат економічних наук, професор
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Діяльність вітчизняних економічних суб'єктів в умовах сучасних реалій відбувається під впливом чинників невизначеності й мінливості зовнішнього та внутрішнього середовища, зростання дії ризиків, загострення фінансово-економічної і соціальної кризи, тиском викликів, зумовлених воєнними діями. Тому, задля підтримання власної життєздатності та стійкості до негативних впливів, вкрай важливо запроваджувати найбільш раціональні методи, засоби та інструменти управління господарською діяльністю. Планування діяльності підприємств залишається однією із найважливіших складових менеджменту та забезпечення ефективного функціонування суб'єктів, і водночас, за умов невизначеності та ризику потребують трансформації відповідні підходи і прийоми, у тому числі, й під час складання бізнес-планів.

Чинники прояву великого обсягу змін у бізнесовій діяльності, які вкрай складно спрогнозувати, також актуалізують завдання адаптації стратегії функціонування господарюючих суб'єктів, прояву гнучкості та адаптивності з боку менеджерів усіх ланок в процесі імплементації рішень стратегічного характеру. Умови невизначеності вимагають від представників бізнесу більших зусиль та систематичного зосередження на питаннях розв'язання задач оперативного рівня, зберігаючи при цьому баланс зі стратегічними пріоритетами подальшого розвитку [6].

Аналізуючи новітні підходи до трактування сутності категорії «планування» у сучасних умовах, науковці констатують наявність низки специфічних аспектів. Так, планування являє собою цілеспрямовану діяльність господарюючого суб'єкта, що містить ознаки ієрархії цілей, адаптивності і гнучкості, включає різні часові горизонти, передбачає врахування наявної ринкової ситуації, чинників змін як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі, невизначеності та ризику, застосування сценарного підходу (декількох альтернатив перебігу подій у майбутньому) та встановлення показників для оцінки отриманих результатів [4].

Планування діяльності господарюючих суб'єктів надає змогу отримати низку позитивних ефектів, пов'язаних із більш чітким розумінням перспектив подальшого розвитку, зниженням рівня внутрішньої напруги і стресу, посиленням раціональності управлінських рішень, досягненням більш вагомих кінцевих результатів, зменшенням ймовірності опинитися у ситуації банкрутства тощо [1].

Методи планування можуть бути охарактеризовані як «сукупність прийомів і способів, що використовуються для розрахунку планових показників, складання плану в цілому, формування та управління процесом планування» [3].

Розглядаючи ключові етапи планування розвитку господарських суб'єктів за умов невизначеності, можна виокремити наступні: визначення цілей, що підлягають досягненню; ідентифікація проблем, що потребують розв'язання; створення належного робочого середовища; генерація ідей для розв'язання проблем; визначення варіантів досягнення цілей; встановлення головних завдань (кроків, етапів), що дозволять досягнути мети; визначення альтернативних варіантів дій [1].

Удосконалення підходів до планування діяльності економічних суб'єктів в умовах невизначеності та впливу ризиків воєнного стану важливо здійснювати на засадах комплексного підходу, включаючи такі пріоритетні напрями:

- забезпечення гнучкості та оперативної диверсифікації діяльності компаній;
- спрямування зусиль на забезпечення енергоефективності, запровадження зелених технологій, раціональних підходів до використання всіх видів ресурсів;
- пошук можливостей участі у державних (регіональних, галузевих) програмах, націлених на підтримку й модернізацію діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів;
- акцент на збереження, відновлення та розвиток людського потенціалу як одного із найцінніших видів ресурсів компаній;
- забезпечення конкурентних переваг завдяки пошуку шляхів виходу на міжнародні ринки збуту, переорієнтації на інші сектори вітчизняного ринку;
- підвищення ефективності й економія витрат завдяки імплементації новітніх цифрових технологій та інструментів в управлінні господарською діяльністю;
- приділення уваги питанням виявлення, оцінювання та своєчасного управління ризиками у бізнесовій діяльності;
- запровадження інноваційних підходів та інструментів в управлінні діяльністю економічних суб'єктів [6];
- підвищення якості, повноти та своєчасності інформаційного забезпечення потреб управлінських кадрів;
- розвиток професійних навичок і компетентностей керівників, уповноважених ухвалювати рішення на відповідних рівнях управління [3];
- врахування принципів сталого розвитку при плануванні господарської діяльності компаній;
- врахування реалій посилення глобалізації економічних відносин та досягнень цифрової економіки [4];
- запровадження смарт-підходів при плануванні основних напрямів діяльності та розвитку компаній [2];
- застосування дієвих підходів до здійснення моніторингу виконання планових завдань, постійний зворотний зв'язок та своєчасне внесення коректив [5].

Наведені підходи дозволять зробити процес планування діяльності господарюючих суб'єктів більш ефективним і таким, що більш повно відповідає начасним викликам воєнного стану, загострення проблем у фінансово-економічній, соціальній та інших сферах. У свою чергу, оптимальне планування сприятиме мінімізації збитків та втрат, підвищенню здатності досягати необхідних результатів, забезпеченню вищої ефективності й прибутковості функціонування.

Література:

1. Блага Н.В. Планування розвитку підприємства в умовах невизначеності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: економічна*. 2022. Вип. 1. С. 30-37.
2. Дема Д.І., Сус Л.В., Сус Ю.Ю. Формування механізму фінансового планування на підприємстві в умовах невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища. *Бізнес Інформ*. 2021. № 9. С. 207-215.
3. Євтушенко Н.О. Планування як ефективний інструмент управління підприємством в умовах невизначеності та ризику. *Інтелект XXI*. 2023. №1. С. 53-59.
4. Зборовська О.М., Лесів І.Г. Проблематика категорійності апарату планування в умовах ринкового невизначення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №21. С. 53-59.
5. Сергєєва О.С., Бегматов Р.Б. Ключові чинники впливу на бізнес-планування в банках України в умовах невизначеності. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 397-400.
6. Таран О.М., Павлюк Ю.В. Стратегічне планування конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності. *Економічний простір*. 2025. №198. С. 123-129.